

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 47.

Lýsingaprisur fyri þetta hefti: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Leygardag hin 24. novbr. 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringarsíðu + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Tel. 143.

8. árg.

Ábyrgdin gevur meg,

ti eiga okkara sjómenn at taka ábyrgdina og tað avgerandi orðið í øllum vinnu teirra viðvíkjandi. Teir gomlu samfelagsstuðlarnir eru við at detta. Hin gamla fiskivinnan er á gravarbakkanum.

Tað eigur at vera sjómenn okkara

ið býta teir gomlu fallandi stuðlarnar um við nýggjar.

Vinnulívið stendur á krossvegnum. Hitt gamla er við at falla. Ja, allir menn tykjast at vera greiðir yvir, at sum nú er kann tað ikki ganga. Hin gamli veiðihátturin orkar ikki at halda samfelaginum uppi.

Skúturnar eru ov gamlar, ikki tíðarhóskandi. Mangar av teim eru ov veikar, ov hættisligar til at húsa mannalívi við Íslands- og Grønlandsstrendur. Fiskimaðurin vinnur eisini ikki tað við teim, ið torvar honum og familju hansara til at tryggja lívið við. Tær geva reiðarunum ov lítið við. So siga teir ið hvussu er. Hvat, ið fiskimaðurin fær, vita øll. Reiðaranna ágóði er ikki so opinberur. Tað eru bert teir fáu, ið vita besked her. Hann kann vera ójavnur av ymsum grundum hjá teim ymsu reiðarunum. Teir, ið standa fríir, óheftir, eiga skip sín og forrættning skuldaley, og sum hartil arbeiða við egnum peningi, teir hava kanska kansar at arbeiða við vinningi, har ið aðrir, ið skylda skip og útgerð megu fara á húsagang. Men virkið, ið ikki gevur rentur til peningin, ið stendur í driftini, og sum enn og minni kunnu konsolidera seg og styrkja seg til víðari framtak, tey eru ein ring forrættning og kunnu undir ongum fori verða standandi sum samfelagsins álitisstuðlar.

Fiskivinnan var álitid hjá okkum — og hon má framvegis vera tað.

Føroyar eru smáar. Flestir Føroyingar eru ognarleysisir, eiga ikki tað av fostum undir fótum, ið teir kunna byggja liv teirra á. Ein broyting kann henda á landinum, ein broyting, ið kann dugna mongum væl — umframt teim, ið nú eiga fótin fastan og væl tað. Men henda broyting og botan av tí, ið landið kann geva, verður aldri so, at ikki flestir Føroyingar megu venda eyguni og livsvónina móti hav-

inum. Ti verður og er tað aðaltakið, stórtakið hjá Føroyingum at fáa rættað viðurskiðini soleiðis, at havið verðunliga verður at uppfylla lísvónina: hitt dagliga breyðið til fiskimannin, so hann kann svara hvørjum silt og standa fríur — sjálvbjargin.

Fiskimanna- og skiparafelögin eiga nú at leggja út og taka høvuðstakið inn á tær nýggjar leiðirnar, eins og bóndurnir í Danmark gjørdu á sinni, tá ið jarðarbrúkið har niðri var á húsagangi.

Sum so ofta framhildið her í blaðnum er høvuðstreitin fyri, at tær nýggju leiðirnar skulu eydnast, at teir, ið leggja fyri, eru meinkunnigir við amboðini, arbeiðsháttin, solu — og øll onnur viðurskiðini til nýggja viðvíkjandi.

Okkara sjómenn, fiskarar og skiparar, eiga tí at taka upp eitt nálívt arbeiði fyri at seta seg inn í allar fyri Føroyingar nýggjar og óroyndar veiðiháttir, sum kunna ætlast at bota um og rúmka korini hjá okkara sjómanstandi.

Tað er náttúrligt at hugsa sær, at okkara fiskimanna- og skiparafelag taka sær uppá at skipa fyri hesum arbeiði. Tann peningur sum felögin lata út til hetta arbeiði kemur aftur túsdanfalt og verður sjómanstandinum hjá okkum til miklan heiður og sóma.

Deiðin er í durunum, tí er eingin lotan at geva út.

Nýggjar leiðir megu sum nevnt gangast. Men eitt fyrirreikaraarbeiði má fyrst gerast. All starv krevur venju, lívsins praktiska skúla. Hetta koma vit ikki uttanum. Ti er eingin lotan at geva út, nú hitt gamla er á gravarbakkanum, og einasta bjargingin liggur í at taka okkum fram javnbjóðis

við okkara grannalond, har fiskimennirnir vinna í peningi tað fleirtíð av tí, ið okkara menn fáa á sjónum.

Tað er eyðvitað, at lögtingið og staturin eiga at taka fíggjarliga munandi undir hetta arbeiði.

Nú eigir leiðin at vera tann, at okkara sjómenn, saman við

li almenna taka ábyrgdina og seta kósina, óheftir av evnaleysum einstaklingum, ið standa heftir av óloysilugum gomlum bondum og ómagaskapi.

Eg líti á mátt og mína meg, segði Sigmundur frægi.

Sigi tað sama, sjómenn okkara!

Javnaðarmanna inntøkumál á tingi.

Løgtingsins yvirtaking av bankviðurskiðunum og brunatryggingini í Føroyum, lögtingsins einkarsøla við olju, salti, og yvirtaking av kolmálinum.

Síðani javnaðarmenn komu á ting, hava teir barst fyrst at fáa tingið til at ganga nýggjar og hollar inntøkuleiðir.

Høvuðstuðlarnir í teim uppskotum, ið frammi hava verið, eru einkarsolumálini, tingsins yvirtaking av bankvesninum og brunatryggingini í Føroyum.

Ein ófatilgur kuldi hevur blást inni í hesum málum frá tingsins monnum. Vit sogdu ófatilgur, ti tað, ið nerver og tarnar øllum arbeiði á tingi sum úti millum manna í Føroyum, er peningatrot. Hetta kenna og vita fólk, og ímillum manna er við at vaksa ein sterk og strongatfinning inni í teim, ið ikki bert hava vent tað deyva oyrað til, men sum hava meinskast við og strembað inni í hollum og góðum inntøkumálum. Hetta í samband við teim ringu tíðum við teim stóðugt vakandi krovum til tingið hevur broytt tingmanna stóðu. Í ár var hin harða mótstøða dovnad, og viðtikið varð at leggja tey av javnaðartingmanninum greindu uppskot fyri ríkisstjórnina.

Vit prenta her ta av lögtinginum til ríkisstjórnina sendu lýðing av riti okkara til fíggjarnevndina:

For hvert Aar, der gaar, oges Kravene til Færoernes Lagting. Men Lagtinget staaer enevelst overfor de store Opgaver. Dets nuvaerende økonomiske Evner strækker ikke til. Hovedspørgsmaalet for Lagtinget maa derfor i første Instans være at tilvejebringe de nødvendige Midler. Dette er formentodt alle Lagtingets Medlemmer klar over. Man har delle Meninger om Vejene — selvfølgelig. Der er dem, der holder paa Tolden. Men vi kommer ikke langt ved at gaa Toldejen. Den er sædvanligvis kun Byrde oven paa Byrde. Gaar man saa vidt med Indførelsen af Told, som Tilfeldet er i de fleste Lande, vil

det føles meget trykkende og som en stor Uretfærdighed for den mindre bemidlede Del af Befolkningen, der i Forvejen — saaledes som Forholdene er for Øjeblikket — har den største Møje med at klare sig. Andre slaar paa den direkte Beskatning, og maa kan ikke sige andet, end at den direkte Beskatning efter stigende Skala er retfærdig. Den fordeler Byrderne i Henshold til de økonomiske Evner.

Det er baade forstaaeligt og rigtigt, at Lagtinget udskriver en direkte Skat paa dem, som har gode Raad. Men heller ikke den direkte Beskatning alene giver Lagtinget den paakrævede økonomiske Styrke til Løsning af de Opgaver, som Erhvervslivet og vore Øer i det hele taget stiller til Lagtinget. Den direkte Beskatning ude i Kommunerne er ogsaa allerede saa stor og trykkende, at det kun er et Mindretal, der er i Stand til at bære yderligere Skattebyrder. I Thorshavn og maaske et Par andre Steder er der dog dem, der er i Stand til at betale en Del Lagtingskat foruden den allerede eksisterende Kommuneskat.

Vi bør selvfølgelig indføre omtalte direkte Beskatning til Lagtinget. Men vi er som hentydet ogsaa nødt til at gaa andre Veje, saafremt vi ikke skal opgive eller afvise alle de mange forskellige meget stærkt paakrævede Opgaver, der stilles til os fra Folket, som uøselige — og det kan vel ikke Folkets Tillidsmænd gøre.

Tiderne skifter. Det, som kunde holde og bære i gamle Dage — ja om der kun er Talen om for 20 Aar siden — viser sig nu desværre ofte at være ubrugeligt, uholdbart. Vi er tvunget til at følge med Tidens Krav og Udvikling. De, som uden Hensyn til det pulserende Liv vil begrænse og indsnævre Udviklingen til at forme sig indenfor de traditionelle Rammer, tager blodigt Fejl. De beskærer og i mange Tilfælde ligefrem standser Samfundets Trivsel og Udvikling.

Det saakaldte »private Initiative set i Kapitalismens eller dens Aands Lys — den enkelte Privilegium til uden Hensyn og Plan for Helheden kun at arbejde for sig selv, tilkæmpe eller rane sig den størst mulige Profit, træder og har traadt foran Hensynet til det almenes Vel. Dette er uretfærdigt og forkert. Dette kan ikke gaa længere. Det gaar ikke længere allerede af den Grund, at det private Initiativ her hjemme hos os har opgivet Ævred og andrager nu det offentlige ikke alene om Hjælp, men om direkte Frelse fra Undergang.

De sædvanlige Veje synes at være lukkede. Principperne, Doktrinerne maa vige, ifald Livets Udvikling kræver noget andet, det være sig en ren Omvæltning, en hel Omordning af Forholdene eller en moderat Ændring eller Fravigning fra det gamle og hævdvundne. De gamle Veje er stængte eller fører kun længere ud i Trængselen. At det er saaledes fat, kan man ikke komme udenom — hver eneste Færing har en Følelse deraf. Det er derfor rigtigt, naar det bliver sagt, at Færoerne kræver, at Lagtinget maa søge nye Veje — og Lagtingsmænd bør føle paa Livets Puls.

Det socialdemokratiske Parti paa Færoerne har andraget Lagtinget om at slaa ind paa nye Veje for at tilvejebringe Lagtinget Indtægter. Partiet har foreslaaet at faa en Ordning, hvorved Lagtinget erholder den Fortjeneste, som nu hovedsagelig gaar ud af Landet, eller som kun kommer enkelte Personer paa Færoerne til Gode.

Der henvises først og fremmest til:

- 1) Lagtingets Overtagelse af Bankvæsenet paa Færoerne,
- 2) Lagtingets Enehandel med Olie,
- 3) Lagtingets Enehandel med Salt,
- 4) Lagtingets Overtagelse af Kulspørgsmaalet,
- 5) Lagtingets Enehandel med Spiritus,
- 6) Lagtingets Overtagelse af Brandforsikringen.

(Framhald).

Jarðahvalurin.

»Dimmalætting« skrivur seinasta ónsdag langa oddagrein um jarðahvalin og dregur fram, at javnaðarmanna lögtingsmaðurin greiddi atkvøðu fyri avloysing av jarðahvalinum »paa legitim Maade«. Hon sigur seg ikki at minnst, um Spørgsmaalet om en ligefrem Inddragelse af Jorðehvalsrettighederne har været alvorligt fremme tidligere.»

Vit vilja ikki halda okkum aftur við at hjálpa eitt sindur uppá minni og vitan »Dimmalættingar« við at upplýsa, at líka síðani javnaðarmenn bóru málið